

Šmits pret Vāciju (*Schmidt v. Germany*)

1994. gada 18. jūlijs

Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 4. pants Verdzības un piespiedu darba aizliegums

1. Nevienu cilvēku nedrīkst turēt verdzībā vai nebrīvē.
2. Nevienam cilvēkam nedrīkst likt veikt piespiedu vai obligātu darbu.
3. Šajā pantā termins "piespiedu vai obligāts darbs" neietver:
 - a) jebkuru darbu, kuru parasti liek veikt ieslodzījuma laikā, kas piespriests saskaņā ar šīs Konvencijas 5.panta nosacījumiem, vai nosacīti atbrīvojot no šāda ieslodzījuma;
 - b) jebkuru militāra rakstura dienestu vai dienestu, kas jāveic obligātā militārā dienesta vietā, ja notiek apzināta atteikšanās no dienesta tajās valstīs, kur tas tiek atzīts;
 - c) jebkuru dienestu ārkārtējā stāvokļa vai stihiskas nelaimes gadījumā, kura apdraud sabiedrības labklājību;
 - d) jebkuru darbu vai dienestu, kas ietilpst parastajos pilsoņa pienākumos.

Lietas būtība ir pilsoņu vienlīdzība savos pienākumos un to apjoms.

Prasītājs ir Vācijas pilsonis Šmits.

Bādenes-Virtembergas federālās zemes municipalitāte noteica prasītājam maksāt nodokli ugunsdzēsības dienesta uzturēšanai. Tās lēmums tika pamatots ar federālās zemes Ugunsdzēsības brigāžu akta 43.sadaļu 1978.gada 27.novembra redakcijā un municipalitātes 1979.gada 5.decembra dekrētu.

Bodensī apgabala administratīvā iestāde pilsētas lēmuma pārsūdzību noraidīja. Šmita sūdzība Administratīvajā tiesā par dzimuma diskrimināciju tika noraidīta, kā arī tika noraidīta viņa pārsūdzība Administratīvajā apelācijas tiesā un vienlaicīgi tika noraidīta arī viņa pārsūdzība par likuma nepareizu piemērošanu. Šmits šo noraidījumu neveiksmīgi pārsūdzēja Federālajā administratīvajā tiesā. Savukārt Federālā konstitucionālā tiesa atteicās pieņemt izskatīšanai konstitucionālu sūdzību, apgalvojot, ka šādi pārsūdzībai nav pietiekošas izredzes uz sekmīgu iznākumu. Līdzīgi kā tiesas sēdēs, Federālā konstitucionālā tiesa uzskatīja, ka piespiedu ugunsdzēsības dienests tādā formā, kādā tas pastāvēja Bādenē-Virtembergā, ir viens no parastajiem pilsoņa pienākumiem, par kuriem runāts 4(3)(d).pantā. Tiesa secināja, ka, ņemot vērā tā ciešo saistību ar pienākumu kalpot, pienākums maksāt arī ietilpst 4(3)(d).panta darbības sfērā. Tālāk tiesa atzina, ka 14.pants, aplūkojot to kopā ar 4(3)(d).pantu, arī ir piemērojams. Tiesa atzīmēja, ka dažas Vācijas federālās zemes neuzliek atšķirīgus pienākumus abu dzimumu pārstāvjiem šajā sfērā, un pat Bādenē-Virtembergā sievietes varēja brīvprātīgi strādāt ugunsdzēsības brigādēs. Neatkarīgi no tā, vai mūsdienās pastāv kāds attaisnojums atšķirīgai attieksmei pret sievieti un pret vīrieti jautājumā par

piespiedu dienestu ugunsdzēsības brigādēs, noteicošais, izskatot lietu tiesā, bija fakts, ka pienākums veikt šādu dienestu ir tikai likuma un teorijas jautājums. Vadoties no tā, ka nepieciešama pietiekami liela brīvprātīgo skaita saglabāšana, dzīvē nevienam vīriešu kārtas pārstāvim nebija pienākums kalpot ugunsdzēsības brigādē. Finansiālais ieguldījums šādās ugunsdzēsības brigādēs bija - gan ne juridiski, bet faktiski - zaudējis savu kompensējošo raksturu un kļuvis vienīgi par pienākumu. Uzliekot šādu finansiālu nastu, atšķirība attieksmē pret dažāda dzimuma pārstāvjiem faktiski nevar tikt attaisnota. Tādējādi šajā gadījumā ir pieļauts arī ECK 14.panta pārkāpums, ja tas tiek apskatīts reizē ar ECK 4(3)(d).pantu. Attiecībā uz ECK 14.panta pārkāpumu, apskatot to Pirmā protokola 1.panta kontekstā jau iepriekšatklāto faktu gaismā, tiesa neuzskatīja par nepieciešamu izskatīt arī šo sūdzību.